

LIETUVOS BANKAS
EUROSISTEMA

Sukčiavimo ir neteisėtų finansinių paslaugų teikimo rizika ir prevencija

Analizė ir tyrimai

2022 / Nr. 14

Sukčiavimo ir neteisėtų finansinių paslaugų teikimo rizika ir prevencija

Dokumentą parengė
Finansinių paslaugų ir rinkų priežiūros departamento
Pinigų plovimo prevencijos skyrius
Pasiteirauti:
info@lb.lt
+370 800 50 500

© Lietuvos bankas, 2022
Gedimino pr. 6, LT-01103 Vilnius
www.lb.lt

TURINYS

Santrauka	4
1. Dėl finansų įstaigų klientų galimo sukčiavimo	4
2. Dėl finansų įstaigų klientų neteisėto finansinių (investicinių) paslaugų teikimo	8

SANTRAUKA

2021 m. visame pasaulyje, taip pat Lietuvoje bei Europoje buvo stebimas sukčiavimo, o ypač investicinio, atvejų suintensyvėjimas. Tai sietina tiek su pandemija (didėjo žmonių santaupos, todėl jie ieškojo būdų jas investuoti, žmonės vis daugiau laiko praleidžia namuose prie kompiuterių), tiek su vis didesniu veiklos perkėlimu į elektroninę erdvę ir lengvu paslaugų prieinamumu. Remiantis Lietuvos banko informacija ir gautais skundais dėl galimo sukčiavimo, 2021 m., palyginti su 2020 m., sukčiavimo atvejų skaičius didėjo daugiau nei 3 kartus. Taip pat Lietuvos bankas pastebi, kad neretai sukčiavimo atvejai ir schemos būna glaudžiai susiję ir su įmonių vykdomu neteisėtu finansinių (investicinių) paslaugų teikimu, t. y. paslaugų teikimu neturint tam finansų rinką reglamentuojančiuose teisės aktuose nustatytos licencijos ar leidimo. Šioje apžvalgoje Lietuvos bankas siekia apžvelgti pagrindines sukčiavimo, ypač, investicinio sukčiavimo, ir neteisėto finansinių paslaugų teikimo rizikas ir galimas prevencijos priemones.

1. DĖL FINANSŲ ĮSTAIGŲ KLIENTŲ GALIMO SUKČIAVIMO

Remiantis Lietuvos bankui pateiktų skundų dėl Lietuvoje licencijuotų finansų įstaigų klientų galimo sukčiavimo, Lietuvos bankas šioje apžvalgoje atkreipia finansų įstaigų dėmesį į dažniausiai pastebimas sukčiavimo tipologijas ir galimas pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos (PPTFP) priemones:

1. dėl sukčiavimo dažniausiai nukenčia Vakarų Europos valstybių rezidentai, tikėtina, dėl aukštesnio pragyvenimo lygio, jų pasitikėjimo finansų įstaigomis ir bendrai didesnių mokėjimų srautų iš Vakarų Europos valstybių. Įprastai sukčiai siekia apgauti vyresnio amžiaus žmones, tačiau paskutiniaisiais metais pastebima tendencija, kad apgaunami ir jaunesni asmenys, siekiantys investuoti;
2. didžioji dalis skundų dėl sukčiavimo yra susiję su investiciniu sukčiavimu, šiek tiek mažiau – su neteisėtu prisijungimu prie sąskaitos arba tapatybės vagyste, negautomis prekėmis arba nesuteiktomis paslaugomis, duomenų viliojimu (angl. phishing) ir kitomis sukčiavimo rūšimis;
3. daugiau nei trečdalis skundų dėl sukčiavimo gaunama dėl Estijoje įsteigtų bendrovių, kurių dauguma įregistruotos kaip virtualiojo turto operatorės;
4. gaunama skundų dėl bendrovių, kurių registracijos valstybės būna skirtingos ir neretai tikslinėse teritorijose, siūlančios prekiauti finansiniais susitarimais dėl skirtumų (angl. *contract for differences*, CFD), išvestinėmis finansinėmis priemonėmis, *Forex* valiutų rinkos priemonėmis ir virtualiosiomis valiutomis;
5. daug skundų gaunama dėl Jungtinėje Karalystėje registruotų subjektų, kurie turi fiktyvių įmonių požymių ir veikia tik kaip tarpininkai gaunamoms lėšoms surinkti, dažnai naudoja virtualius adresus arba adresus, kuriais registruota daug kitų bendrovių, turi tik vieną darbuotoją, nurodo apgaulingą veiklą (pvz., informacinių technologijų (IT) paslaugos, įdarbinimo paslaugos ir pan.). Nemaža dalis skundų dėl sukčiavimo pateikiama nurodant sąskaitos savininko, t. y. galimo sukčiaus, pavadinimą kaip įmonių, kurių veikla susijusi su IT paslaugomis, rinkodara ir reklama, konsultavimu, t. y. tomis paslaugomis, kurių suteikimo faktą yra sudėtinga patikrinti;
6. dalis skundų pateikta dėl galimų sukčių, kurie reziduoja arba yra įsisteigę daugiausia Europos Sąjungoje (ES). Tai sietina su tuo, kad pastebima tendencija, jog sukčiai stengiasi atsidaryti įmones ES, nes jos sąlyginai keltų mažiau įtarimų;
7. sukčių naudojamos įmonės daugiausia yra įsteigtos ES ir keliose tikslinėse teritorijose (pvz., Sent Vinsentas ir Grenadinai, Maršalo Salos, Dominikos Sandrauga, Mergelių Salos (Didžioji Britanija), Mergelių Salos (JAV)). Tikslinių teritorijų įmonės naudojamos, nes šiose tikslinėse teritorijose įmones galima įsteigti nuotoliniu būdu ir teisės saugos institucijoms sunku gauti informaciją iš šių valstybių registruotų apie naudos gavėjus. Kalbant apie naudos gavėjus, dauguma su galimu sukčiavimu sietinų juridinių asmenų naudos gavėjų reziduoja didesnės pinigų plovimo ir teroristų finansavimo (PPTF) rizikos valstybėse, taip pat tokiose valstybėse kaip, pavyzdžiui, Izraelis, Kipras, Bulgarija, Ukraina, Rumunija, Latvija.

Be to, nagrinėjant išsamiau investicinio sukčiavimo tipologijos *modus operandi*, pastebimos kelios pagrindinės vykdomos su sukčiavimu susijusios veiklos:

1. paprastai vartotojai atsidaro sąskaitą fiktyvioje interneto investavimo svetainėje (skirtoje neva investuoti į įvairias finansines priemones ar virtualųjį turta, neretai ji gali būti teisėtos investavimo platformos klonas) ir vėliau perveda investavimui skirtas lėšas tam tikrai įmonei, kurios pavadinimas nebūtinai gali sutapti su investavimo platformoje nurodytu pavadinimu. Įprastai sukčiai tokiam tikslui naudoja fiktyvias įmones, siekdami atsidaryti sąskaitas finansų įstaigose ir nuslėpti tikrąją veiklą, prisidengdami panašia į investavimą veikla (pvz., rinkodaros, IT, konsultavimo, mokymo paslaugų veikla, pagal kurią mokėjimų pobūdis atitinka mokėjimus iš didelio skaičiaus skirtingų asmenų, tačiau būtų sunku įrodyti paslaugų suteikimo faktą). Daugiau apie fiktyvių įmonių požymius galima rasti Lietuvos banko ir Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybos Fiktyvių įmonių veiklos požymių nustatymo [gairėse](#);
2. sukčiai neretai naudojami ne vien savo įkurtomis fiktyviomis įmonėmis, tačiau ir trečiaisiais nesusijusiais asmenimis, t. y. ir pinigų mulais, kurie už atlygį, dažnai patys to nežinodami, leidžia naudotis jų sąskaita ir veikia kaip tarpininkai lėšoms surinkti iš nukentėjusiųjų ir tolesniam lėšų pervedimui sukčiavimo grandinėje dalyvaujantiems asmenims;
3. vartotojai atsidaro sąskaitą fiktyvioje interneto investavimo svetainėje, tačiau šiuo atveju sukčiai gautais kliento duomenimis gali bandyti pasinaudoti atidarydami būtent kliento vardu sąskaitas pas įvairius operatorius, pavyzdžiui, virtualiojo turto, ir, klientui pervedus lėšas į virtualiojo turto operatoriaus sąskaitą iš savo sąskaitos kitoje finansų įstaigoje, sukčiai įgyja virtualųjį turta;
4. bendrai sukčiavimo grandinėje paprastai pastebimos bendrovės, kurios vykdo šią ekonominę veiklą: finansinės paslaugos, virtualaus turto keityklos ir depozitinės virtualaus turto piniginės, licencijuotos mažos finansų įstaigos, Forex prekybos platformos, konsultavimo paslaugos, rinkodaros, IT paslaugos, IT konsultavimo paslaugos, holdingo bendrovės ir pan.;
5. taip pat nemažą riziką kelia virtualaus turto keityklos, kurios gali būti įsteigtos sukčiavimo tikslais (siūlytina atkreipti dėmesį į tokios keityklos registravimo data, ar ji bendradarbiauja teikdama informaciją ir pan.);
6. pastebima, kad iš klientų gautos lėšos nėra laikomos sąskaitoje ilgai, ir persiunčiamos toliau, t.y. sąskaita turi tranzitinės sąskaitos požymių;
7. pastebimi atvejai, kai vienoje interneto svetainėje veikia grupė įmonių panašiu pavadinimu, o priedangai naudojama ES licencijuota įmonė, tačiau faktiškai paslaugas teikia neaiškus asmuo iš trečiųjų valstybių arba tikslinių teritorijų (pvz., Vanuatu);
8. vartotojai atsidaro sąskaitą fiktyvioje interneto svetainėje, įsirašo papildomą programinę įrangą, kuri suteikia teisę netikriems „konsultantams“ valdyti jų kompiuterius ir atlikti veiksmus prisijungus prie jų sąskaitų;
9. neretai iš pradžių mokėjimų sumos svyruoja nuo 100 iki 500 eurų (vidurkis apie 250 eurų). Investavus tokią sumą, investuotojams rodomas investicijų prieaugis ir taip sukčiai įgyja nukentėjusiųjų pasitikėjimą, o vėliau nukentėjusiųjų prarandamos sumos skaičiuojamos tūkstančiais.

Siekiant užkirsti kelią asmenims, turintiems nusikalstamų tikslų pasinaudoti finansinėmis paslaugomis, ir laiku pastebėti tokių asmenų veiklą, galimai susijusią su sukčiavimu, finansų įstaigose turi būti įdiegtos sukčiavimo prevencijos priemonės ir tinkamai veikti PPTFP procesai. Finansų įstaigos, siekdamos užkirsti kelią sukčiavimo atvejams, turėtų itin atkreipti dėmesį:

- į kliento tapatybės nustatymo, deramo kliento tikrinimo, renkamos informacijos apie kliento dalykinių santykių tikslą ir pobūdį, kliento, kuris yra juridinis asmuo, valdymo struktūrą ir veiklos pobūdį, naudos gavėjų nustatymą,

- periodinį kliento informacijos atnaujinimą ir veiklos peržiūrą,
- kliento vykdomų mokėjimo operacijų stebėsenos procesus.

Akcentuotina, kad finansų įstaigos turėtų užtikrinti efektyvią retrospektyvią kliento mokėjimo operacijų stebėseną, kuri leistų susidaryti kliento per ilgesnį laikotarpį vykdomos veiklos vaizdą ir atpažinti nukrypimus nuo kliento finansų įstaigai deklaruotos numatomos vykdyti veiklos.

Toliau pateikiami priemonių, skirtų užkirsti kelią sukčiavimo atvejams, išsamesni gerosios patirties pavyzdžiai:

- analizuojami visi finansų įstaigos gaunami skundai dėl jos klientų galimo sukčiavimo; atidžiai stebima ir analizuojama klientų, dėl kurių gaunama skundų ar prašymų dėl informacijos iš bankų korespondentų, kitų finansų įstaigų ir (arba) iš teisėsaugos ar teismo institucijų, veikla ir operacijos;
- atidžiau stebimi galimi sukčiai (dėl kurių gautas bent vienas skundas arba informacija iš kitų institucijų) ir imamas proporcingų PPTFP ir sukčiavimo prevencijos veiksmai;
- sukčiavimo atvejams nagrinėti paskiriami atskiri darbuotojai, nuodugnai ir išsamiai, o ne formaliai, nagrinėjami skundai dėl sukčiavimo, t. y. išsamiau peržiūrimos operacijos ir kliento veikla, paprašoma papildomų dokumentų ir informacijos apie kliento veiklą, atliekama viešos informacijos apie klientą paieška, kliento operacijos bei pateikta informacija vertinama per ekonominės veiklos pagrįstumo ir logiškumo prizmę, vertinama, ar kliento veikla atitinka įprastą veiklą ar veiklą, kuri būdinga kliento nurodytai ekonominei veiklai;
- keliami darbuotojų kompetencija PPTF bei sukčiavimų prevencijos srityse, susipažinama su finansų įstaigų valstybei arba regionui (atsižvelgiant į klientų portfelio ir mokėjimo operacijų kryptis) aktualiomis nusikalstamų veikų tipologijomis ir PPTF rizikomis;
- sukuriamas galimo sukčiaus profilis, jo veiklai būdinga tipologija ir tokios veiklos atpažinimo kriterijai;
- atliekama analizė, ar naudojamos finansų įstaigų stebėsenos priemonės geba laiku nustatyti galimus sukčiavimo atvejus, jei ne, aiškinamasi priežastys ir įdiegiamos stebėsenos taisyklės, atitinkančios galimo sukčiaus profilį;
- operacijų, dėl kurių gauti skundai, analizė ir raktinių žodžių panaudojimas naujoms stebėsenos taisyklėms kurti (pvz. *CFD, crypto, forex, tax, investment, MT5, VAT*);
- vidaus tyrimų informacija panaudojama kuriant naujas stebėsenos taisykles;
- atkreipiamas dėmesys, ar klientui gaunant mokėjimus iš kitų asmenų, tokie asmenys (gavėjo laukelyje) nurodo skirtingą gavėjo pavadinimą nei yra klientas. Didesnis tokių atvejų skaičius gali rodyti, kad finansų įstaigos kliento klientas yra klaidinamas dėl galutinio lėšų gavėjo;
- išsamiau vertinami atvejai, kai kliento tapatybės nustatymo metu pateikiama skirtinga geografinė informacija, pvz., kliento nurodytas registracijos, faktinės veiklos, telefono numerio valstybės, naudos gavėjo ar atstovų pilietybės ir gyvenamosios vietos valstybės yra skirtingos;
- diegiami IT sprendimai klientų sukčiavimo rizikos lygiui nustatyti;
- atkreipiamas dėmesys į kliento juridinio asmens įsteigimo datą, aktyvios veiklos laikotarpį, darbuotojų skaičių ir oficialią buveinę (adresą);
- atliekama klientų juridinių asmenų interneto svetainės srauto analizė (ar nėra apgaulingo srauto generavimo požymių), taip pat vertinama pati interneto svetainė (pvz., ar ji nėra legalaus puslapio kopija);
- atliekama viešos informacijos apie klientą analizė ir reguliari informacijos viešose sistemose ar viešuose šaltiniuose paieška;

- atkreipiamas dėmesys į kliento naudos gavėjus, atstovus, šių asmenų galimas sąsajas (pvz., klientas nurodo, kad vykdys konsultacinę veiklą, tačiau aptinkama sąsajų su *Forex* veikla) ir neigiamą informaciją;
- nors klientas yra registruotas Lietuvoje, tačiau atkreipiamas dėmesys į naudos gavėjų arba atstovų pilietybes, kurios yra trečiųjų valstybių, įskaitant valstybių, kurios sietinos su didesne sukčiavimo rizika (pvz., skambučių (kontaktų) centrų sukčiavimo tipologijos (angl. *boiler room*));
- reguliari klientų turimų licencijų aktyvumo patikra;
- atliekama IP adreso išsami patikra, vertinama, ar IP adreso geografinė vieta sutampa su kliento veiklos arba buveinės vietomis;
- stebima gaunamų skundų dalis, palyginti su visa turima klientų baze, ir ši dalis lyginama su kitų valstybių statistika;
- skundų dėl sukčiavimo nagrinėjimo metu surinkta informacija turėtų būti įtraukiama į rizikos balą vertinant individualią kliento PPTF riziką;
- patikrinama, ar klientas nėra įtrauktas į nelegalias paslaugas teikiančių subjektų sąrašus (pvz., Lietuvos banko sąrašas subjektų, neturinčių teisės Lietuvoje teikti finansinių paslaugų¹, Lošimų priežiūros tarnybos skelbiamas nelegalios veiklos vykdytojų sąrašas², Tarptautinės vertybinių popierių komisijų organizacijos (angl. *International Organization of Securities Commissions, IOSCO*) skelbiamas nelegalių investicinių paslaugų teikėjų sąrašas³, taip pat kitų ES valstybių priežiūros institucijų, pavyzdžiui, Jungtinės Karalystės⁴, Italijos⁵, Šveicarijos⁶ finansų rinkos priežiūros institucijų skelbiamus viešus sąrašus);
- pažymėtina, kad tiek Lietuvos banko, tiek kitų priežiūros institucijų interneto puslapiuose taip pat išsamiau skelbiama ir apie pačią investicinio sukčiavimo tipologiją, jos veikimo principus, atpažinimo kriterijus, todėl rekomenduojama kelti kompetenciją šioje srityje⁷;
- nukentėję asmenys informuojami, kaip ateityje išvengti tokių situacijų;
- apie sukčiavimo atvejus ir sukčiavimo prevencijos įgyvendinimą periodiškai ir laiku informuojami finansų įstaigų vadovai.

Atkreiptinas dėmesys, kad tais atvejais, kai Lietuvos bankas nustato, jog finansų įstaiga sistemingai pažeidžia Lietuvos Respublikos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymo (PPTFPĮ) reikalavimus ir neturi tinkamų priemonių užkirsti kelią sukčiams patekti į finansų sistemą, Lietuvos bankas šiuos atvejus vertina principingai ir imasi įvairių priemonių ar poveikio priemonių, viena iš jų – finansų įstaigos licencijos panaikinimas⁸.

¹ <https://www.lb.lt/lt/subjektu-sarasas>

² <https://lpt.lrv.lt/lt/nelegalios-losimu-veiklos-vykdytojai/nelegalios-losimu-veiklos-vykdytoju-sarasas>

³ https://www.iosco.org/investor_protection/?subsection=investor_alerts_portal

⁴ <https://www.fca.org.uk/scamsmart/warning-list>

⁵ https://www.consob.it/web/consob-and-its-activities/warnings?viewId=ultime_com_tutela

⁶ <https://www.finma.ch/en/finma-public/warnliste/>

⁷ Pavyzdžiui, <https://www.fca.org.uk/scamsmart>, <https://www.consob.it/web/consob-and-its-activities/watch-for-scams>, <https://www.finma.ch/en/finma-public/warnliste/> ir pan.

⁸ <https://www.lb.lt/lt/naujienos/uz-siurkscius-pinigu-plovimo-prevencijos-reikalavimu-pazeidimus-panaikinta-uab-epayblock-licencija>

2. DĖL FINANSŲ ĮSTAIGŲ KLIENTŲ NETEISĖTO FINANSINIŲ (INVESTICINIŲ) PASLAUGŲ TEIKIMO

Remiantis gaunama informacija, pastebimos tendencijos, kad ES ir Europos ekonominės erdvės (EEE) narėse (toliau – valstybės narės) finansų įstaigų klientai teikia finansines (ypač investicines) paslaugas neturėdami tam finansų rinką reglamentuojančiuose teisės aktuose nustatytos licencijos ar leidimo. Dažniausiai pastebima, kad tokie klientai siūlo investuoti į išvestines priemones, *Forex* valiutų rinkos priemones, CFD, virtualųjį turtą ir kt. Tokia veikla paprastai yra vykdoma nuotoliniu būdu, nelegalias paslaugas ar finansines priemones reklamuojant, siūlant ir tokias paslaugas teikiant nuotolinio ryšio priemonėmis. Pažymėtina, kad neteisėtas vertimasis finansine veikla, neturint tam licencijos (leidimo) ar kitokiu neteisėtu būdu, užtraukia tokią veiklą vykdančiam asmeniui baudžiamąją atsakomybę (Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 202 straipsnis). Finansų įstaigoms siekiant geriau suprasti tokių klientų veiklą ir atitinkamai taikyti tinkamas PPTFP ir sukčiavimo prevencijos priemones, išskirtinos kelios pagrindinės rizikos:

1. pirmiausia pažymėtina, kad finansų įstaigų klientai – investicinės įmonės iš trečiųjų šalių, gali teikti paslaugas valstybės narės rezidentams tik įsisteigusios filialą toje valstybėje narėje ir gavusios šios valstybės narės leidimą veiklai. Todėl finansų įstaigos, pastebėjusios, kad į tokių klientų sąskaitą atliekami mokėjimai iš valstybės narės rezidentų, turėtų patikrinti, ar toks klientas turi atitinkamą leidimą veiklai toje valstybėje narėje;
2. MIFID II [direktyvoje](#) (žr. Direktyvos 111 antraštinę dalį ir 42 straipsnį), kurios nuostatos yra perkeltos į Lietuvos Respublikos finansinių priemonių rinkų įstatymą, įtvirtintas reverse solicitation principas, o tai reiškia, kad trečiosios valstybės įmonės gali teikti paslaugas valstybėje narėje įsisteigusiam asmeniui tik jo (paslaugų gavėjo) išimtinė iniciatyva. Praktikoje pastebima, kad trečiosiose valstybėse, neretai tikslinėse teritorijose, įsteigti subjektai, kurie teikia investicines paslaugas, prisidengia reverse solicitation principu, nors reali jų veikla neatitinka šio principo taikymo sąlygų, nes, siekdami surasti klientų arba galimų klientų, siūlo arba reklamuoja valstybėje narėje teikiamas investicines paslaugas ar vykdomą veiklą kartu su papildomomis paslaugomis. Šiuo atveju finansų įstaigoms svarbu atkreipti dėmesį ne tik į tai, kaip tokie subjektai, siūlantys investicines paslaugas, pritraukia savo klientus, reklamuoja savo paslaugas, tačiau ir įvertinti tokių subjektų turimą klientų portfelį, faktiškai vykdomus mokėjimus, t. y. iš kokių valstybių klientų toks subjektas gauna didžiąją dalį mokėjimų, kokią dalį klientų sudaro klientai iš valstybių narių, ar ji yra reikšmingai didelė, palyginti su klientais iš kitų valstybių ir pan.;
3. nors klientai faktiškai teikia finansines paslaugas, tačiau dalis klientų gali nenurodyti, kad teikia tokias finansines (ypač investicines) paslaugas, o nurodyti, kad teikia IT, rinkodaros, konsultacines ar įdarbinimo paslaugas);
4. praktikoje pastebima, kad finansų įstaigų klientai, kurie galimai teikia finansines (įskaitant investicines) paslaugas neteisėtai arba neturėdami tam reikalingų leidimų, dažnai būna susiję ir su didesne sukčiavimo ir PPTF rizika, kadangi dėl tokių klientų veiklos gaunama daugiau skundų dėl sukčiavimo. Tai sietina ir su tuo, kad tokie subjektai nėra tinkamai reguliuojami, neužtikrinama investuotojų teisių apsauga, be to, neretai tokie subjektai būna įsteigiami išimtinai sukčiavimo tikslais naudojant skirtingas apgaulės schemas;
5. atkreiptinas dėmesys į situacijas, kai klientai, teikiantys investicines paslaugas (pvz., prekyba *Forex* valiutų rinkoje, investavimas į CFD ar išvestines finansines priemones), yra įsisteigę kitose valstybėse narėse. Šiame kontekste pažymėtina, kad tokie klientai gali tiesiogiai pritraukti savo klientus tik iš tų valstybių narių, kuriose yra notifikuoti teikti paslaugas, t. y. turi pateikti informaciją apie ketinimą teikti investicines paslaugas kitoje valstybėje narėje savo priežiūros institucijai (angl. *home authority*), kuri informuoja priimančios valstybės narės priežiūros instituciją (angl. *host authority*) apie jos prižiūrimo subjekto ketinimą teikti investicines paslaugas toje valstybėje narėje.

Pažymėtina, kad finansų įstaigos turėtų įsivertinti PPTFP procesus, taikomus dėl klientų vykdomų licencijuojamų veiklų, ir procesus, kuriais siekiama nustatyti atvejus, kai klientai galimai slepia, kad vykdo veiklą, kuriai įprastai reikalingas leidimas ar licencija. Finansų įstaiga turėtų nustatyti tokias PPTFP priemones, kurios leistų atpažinti atvejus, kai finansinės paslaugos teikiamos klientams, teikiantiems paslaugas valstybėse narėse, kuriose neturi teisės šias licencijuojamas paslaugas teikti (neturi licencijos arba turima licencija nesuteikia galimybės teikti paslaugas tam tikroje valstybėje narėje) (pvz., Vokietijoje ar Austrijoje, išsiskiriančiose pagal tokių pranešimų dėl neteisėto paslaugų teikimo skaičių). Finansų įstaigos turėtų užtikrinti, kad dalykinių santykių užmezgimo metu ir dalykinių santykių metu surinkta informacija (apie kliento teikiamas paslaugas, joms teikti reikalingas licencijas, licencijos galiojimą kitose šalyse ir kt.) būtų veiksmingai panaudojama vykdant klientų dalykinių santykių ir sandorių (operacijų) stebėseną (pvz., nustatant papildomus ribojimus operacijoms, įeinančioms į šalis arba išeinančioms iš šalių, kuriose klientas teisės teikti paslaugas neturi).

Pakartotinai atkreiptinas dėmesys, kad tiek klientų galimo sukčiavimo, tiek galimo neteisėto licencijuojamų paslaugų teikimo atvejais pagal PPTFP finansų įstaigos yra įpareigos tinkamai pažinti savo klientus, įskaitant, bet tuo neapsiribojant, nustatyti ir patikrinti kliento ir naudos gavėjo asmens tapatybę (PPTFP 9 straipsnio 1 dalis), suprasti kliento veiklos pobūdį ir vykdomą veiklą (PPTFP 9 straipsnio 13 dalis), suprasti kliento dalykinių santykių tikslą ir pobūdį (PPTFP 9 straipsnio 14 dalis), vykdyti nuolatinę kliento dalykinių santykių stebėseną (įskaitant kliento istorinių, o ne tik pavienių operacijų peržiūrą ir analizę), įskaitant sandorių, kurie buvo sudaryti tokių santykių metu, tyrimą, siekiant užtikrinti, kad vykdomi sandoriai atitiktų finansų įstaigų turimą informaciją apie klientą, jo verslą, rizikos pobūdį ir lėšų šaltinį (PPTFP 9 straipsnio 16 dalis). Praktikoje finansų įstaigos, siekdamos, kad jų vykdoma PPTFP būtų veiksminga ir pasiektų jai keliamus tikslus, neturėtų apsiriboti vien tik formaliu operacijas ir (arba) sandorius pagrindžiančių dokumentų surinkimu iš klientų. Visada privaloma įvertinti, ar kliento pateikti dokumentai yra pakankamas pagrindas konstatuoti, kad kliento atliekamų sandorių ir (arba) operacijų pagrindas ir tikslas yra aiškūs, turi ekonominę prasmę, atitinka kliento veiklos profilį, verslo ypatumus, taip pat lėšų ir turto šaltinis yra aiškus. Finansų įstaigos privalo visais atvejais išanalizuoti gautą informaciją ir, kilus bet kokių abejonių dėl sandorių pagrįstumo, spręsti dėl papildomų priemonių, vidaus tyrimo poreikio. Finansų įstaigos privalo išnagrinėti tokių operacijų ar sandorių vykdymo pagrindą ir tikslą, o tyrimo rezultatus įforminti raštu.

Finansų rinkos dalyviams užmezgant dalykinius santykius su klientais, kurie patys yra įpareigoti laikytis PPTFP reglamentuojančių teisės aktų, didesnės PPTF rizikos atvejais rekomenduojama įvertinti tokių klientų nustatytus ir taikomus PPTFP kontrolės mechanizmus, atlikti kliento klientų bylų patikras siekiant įsitikinti, kad kliento pasirinktos PPTFP priemonės tinkamai taikomos ir veikia praktikoje, įvertinti kliento atliktus auditus PPTFP srityje ir pan. Kai paslaugos teikiamos kitoms finansų įstaigoms arba kitiems įpareigotiems subjektams, dėl galimų taikytinų riziką mažinančių veiksnių rekomenduojama išsamiau nagrinėti atnaujintas Europos bankininkystės institucijos gaires pagal Direktyvos (ES) 2015/849 17 straipsnį ir 18 straipsnio 4 dalį dėl deramo klientų tikrinimo ir veiksnių, į kuriuos kredito ir finansų įstaigos turėtų atsižvelgti vertindamos su atskirais dalykiniais santykiais ir vienkartiniais sandoriais ir (ar) operacijomis susijusią PPTF riziką (jomis panaikinamos ir pakeičiamos Gairės JC/2017/37⁹), o ypač į 8 gairę dėl korespondentinių santykių.

---

⁹ [Guidelines ML TF Risk Factors LT.pdf \(europa.eu\)](#)